

Sygn. akt III AUa 1419/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Alicja Urbańska

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2014 r. w Gdańsku

sprawy E. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ubezpieczenie społeczne i składki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 maja 2013 r., sygn. akt VIII U 24/13

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1419/13

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 31 października 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że E. S. podlega w okresie od 09/2009 r. do 12/2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi kwota zadeklarowana nie niższa niż 60 % przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego. Natomiast decyzją nr 234/12 z dnia 31 października 2012 r. pozwany stwierdził, że ubezpieczona jest zobowiązana do opłacenia składek na Fundusz Pracy za okres od 09/2009-12/2009 w związku z decyzją nr (...).

Ubezpieczona w odwołaniach od ww. decyzji wskazała, że ww. okresie była zatrudniona na umowę o pracę w Kruza i wspólnicy Adwokacka spółka komandytowa z siedzibą w G.

w wymiarze 4/5 etatu i w (...) Sp z o.o. z siedzibą w G. w wymiarze 1/5 etatu. Z obu etatów łącznie wynagrodzenie wyniosło 1.281 zł i było wyższe od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującej w tym okresie, tj.: 1.276 zł. Ubezpieczona załączyła skorygowane druki (...) za okres 09/2009-12/2009.

W odpowiedzi na odwołania pozwany organ rentowy wniosł o ich oddalenie oraz o zasądzenie od wnioskodawczynie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zarządzeniem z dnia 14 stycznia 2013 r. przewodniczący połączył sprawę o sygn. akt VIII U 25/13 z odwołania od decyzji nr (...) ze sprawą o sygn. VIII U 24/13 z odwołania od decyzji nr (...) i poprowadził dalej pod wspólna sygn. akt VIII U 24/13.

Sąd Okręgowy w Gdańsku - VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 maja 2013 r. w sprawie VIII U 24/13 zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustalił, iż wnioskodawczynie E. S. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. ubezpieczeniu rentowemu i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą i nie mającą ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi kwota zadeklarowana nie niższa niż 60 % przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w okresie od września do grudnia 2009 r. Nadto wnioskodawczynie E. S. nie ma obowiązku opłacenia składek na Fundusz Pracy za okres od września 2009 r. do grudnia 2009 r. (punkt pierwszy) oraz zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz wnioskodawczynie kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt drugi).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

E. S. od dnia 6 lipca 2007 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) COMPANY (...) z siedzibą w S. i z tego tytułu podlegała wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu. Od dnia 2 stycznia 2006 r. do dnia 17 września 2011 r. była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia w wymiarze 1/5 etatu na podstawie umowy o pracę zawartej z płatnikiem (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. na stanowisku specjalisty ds. prawnych za wynagrodzeniem 200 zł brutto miesięcznie. W związku ze wzrostem płacy minimalnej na mocy aneksu do umowy z dnia 28 grudnia 2007 r. wynagrodzenie wzrosło

od 1 stycznia 2008 r. do 230 zł brutto; od 1 stycznia 2009 r. wynagrodzenie wynosiło 260 zł brutto miesięcznie; od 1 stycznia 2010 r. wynagrodzenie wynosiło 280 zł na miesiąc na podstawie nowej umowy o pracę z dnia 31 grudnia 2009 r. Ubezpieczona podjęła jednocześnie zatrudnienie w ramach zawartej umowy o pracę u płatnika: (...) sp. k. z siedzibą w G.

w wymiarze czasu pracy: 4/5 etatu w okresie: od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 sierpnia 2011 r.,

a następnie w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 1 września 2011 r. i nadal. Wynagrodzenie

od dnia 1 września 2009 r. do dnia 1 stycznia 2010 r. wynosiło 1.021 zł brutto miesięcznie. Łączne wynagrodzenie z obu etatów w spornym okresie wyniosło 1.281 zł. Wynagrodzenie minimalne

od 1 stycznia 2009 r. wynosiło 1.276 zł. (...) sp. z o.o. z siedzibą w G.

na skutek błędu pracownika księgowości w spornym okresie naliczył wynagrodzenie 230 zł zamiast 260 zł. Płatnik dokonał korekty deklaracji rozliczeniowych za rok 2009 r. w związku z poprawieniem

i naliczeniem wynagrodzenia za pracę w kwocie 260 zł miesięcznie za rok 2009 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. wykazał w picie 11 za rok 2009 r. przychód ubezpieczonej w wysokości 2.910 zł co daje 242,50 zł w przeliczeniu na miesiąc.

Płatnik nie dokonał korekty deklaracji podatkowej za 2009 r. Płatnik wystawił za 2012 r. PIT - 11 uwzględniający wynagrodzenie wyrównawcze za 2009 r. w kwocie brutto 360 zł, które ubezpieczona otrzymała

w październiku 2012 r. po wykryciu błędu pracownika. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeprowadził kontrolę płatnika składek i w dniu 31 października 2012 r. wydał zaskarżone decyzje.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy w okresie od dnia 1 września

2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne u obu płatników, u których ubezpieczona wykonywała pracę w ramach zawartych umów o pracę jest niższa czy równa-wyższa niż minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w danym okresie.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych odwołał się do treści art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 9 ust.

1 i 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) i art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

(Dz. U. z 2004r. Nr 99 poz. 1001) wskazując, że w trakcie zbiegu ubezpieczeń społecznych,

tj. prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i wykonywania pracy w ramach umowy

o pracę, osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym, jeżeli podstawa wymiaru składki z tytułu stosunku pracy jest równa - wyższa kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym okresie.

W ocenie Sądu I instancji, na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nie jest trafne stanowisko pozwanego, skutkujące objęciem ubezpieczonej w spornym okresie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi oraz obowiązkiem zapłaty składek na Fundusz Pracy

z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Z dokumentów w aktach osobowych wynika bowiem, że wynagrodzenie za pracę u pracodawcy (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. było skorelowane z wysokością płacy minimalnej w ten sposób, że wraz ze wzrostem tej płacy, wynagrodzenie ubezpieczonej również zmieniało się na mocy aneksu na umowy o pracę. Świadczy

o tym znajdujący się w aktach osobowych aneks z dnia 28 grudnia 2007 r. i umowa o pracę z dnia

31 grudnia 2009 r. Ubezpieczona zatem otrzymywała co najmniej równowartość 1/5 wynagrodzenia minimalnego.

Pozwany kwestionował korekty RMUA powołując się na dane z PIT-u 11 za rok 2009,

w którym wykazano wynagrodzenie miesięczne na poziomie 242,50 zł. Sąd I instancji w tym zakresie dał wiarę zeznaniom księgowej pracodawcy o błędzie i przeoczeniu skutkującym zaniechaniem korekty wynagrodzenia ubezpieczonej adekwatnie do wzrostu płacy minimalnej w 2009 r., która logicznie i spójnie, a przez to wiarygodnie podała, że brak poprawnych raportów RCA w 2009 r. był spowodowany brakiem sporządzenia aneksu do umowy o pracę w związku ze zmianą wysokości wynagrodzenia minimalnego w 2009 r. Ubezpieczona otrzymała wynagrodzenie wyrównawcze dopiero w 2012 r., stąd jego kwotę wykazano w PIT 11 za rok 2012 r., nie dokonując korekty PIT

za 2009 r. z uwagi również na zbyt małą kwotę i brak obowiązku podatkowego. W ocenie Sądu

z materiału dowodowego zgromadzonego z sprawie wynika, że wynagrodzenie ubezpieczonej

w spornym okresie wynosiło 260 zł jako 1/5 wynagrodzenia minimalnego obowiązującego w 2009 r., a więc suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne u obu płatników, u których ubezpieczona wykonywała pracę w ramach zawartych umów o pracę jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w danym okresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz cytowanych wyżej przepisów orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł, jak w punkcie drugim wyroku na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461).

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. 83 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 4 pkt 9, art. 9 ust. 1a, art. 12, art. 13 pkt 4, art. 18 ust. 1, art. 68 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.),

- naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 §1 k.p.c. przejawiające się w błędnej ocenie stanu faktycznego, a w jego efekcie błędnym zastosowaniu przepisów: art. 4 pkt 9 ww. ustawy

w związku z art. 11 ust. 1 ustawy dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2012, poz. 361 ze zm.)

- naruszenie § 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013, poz. 461) poprzez zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w sprawie o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z pominięciem § 12 ust.

2 cyt. rozporządzenia,

- naruszenie § 5 i 12 ww. rozporządzenia przez ich niezastosowanie w sprawie objętej hipotezą tej normy.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż w okresie od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. wysokość otrzymanego faktycznie wynagrodzenia przez ubezpieczoną z obu stosunków pracy była niższa

od obowiązującego wówczas minimalnego wynagrodzenia (1.251 zł zamiast 1.276 zł), zatem E. S. powinna podlegać w tym okresie także ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Jak wynika z dokumentacji osobowej nadesłanej do sądu przez płatnika składek - (...) Sp. z o.o. - wnioskodawczyni za cały rok 2009 z tytułu zatrudnienia otrzymywała kwotę wynagrodzenia 230 zł, co wynika z umowy o pracę i aneksów do niej. W trakcie postępowania sądowego ustalono także, iż wyrównanie za rok 2009 r. w sumie 360 zł wnioskodawczyni otrzymała dopiero w 2012 r., już po ustaniu stosunku pracy. W związku z tym, iż wyrównanie ubezpieczona otrzymała dopiero w 2012 r. (w tym roku wpłynęły także korekty raportów do ZUS), a w spornym okresie wynagrodzenie faktycznie otrzymane wraz z kwotą wynagrodzenia uzyskiwanego z drugiego zatrudnienia, nie było równe co najmniej wynagrodzeniu minimalnemu (brak w aktach osobowych aneksu do umowy o pracę potwierdzającego taką wysokość wynagrodzenia), winna ona za sporny okres z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej dokonać zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i opłacić składki.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, iż Sąd Okręgowy przeprowadził co prawda wystarczające dla kategorię rozstrzygnięcia sprawy postępowanie dowodowe, jednakże błędnie przyjął, że od 1 stycznia 2009 r. wynagrodzenie ubezpieczonej wynosiło 260 zł brutto miesięcznie z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. i łączne wynagrodzenie z obu etatów w spornym okresie wyniosło 1.281 zł.

W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i traktując je jako własne, nie widzi konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania we wskazanym zakresie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r.,

I PKN 339/98, OSNAiUS z 1999 r., nr 24, poz. 776).

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy w okresie od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne u obu płatników, u których ubezpieczona wykonywała pracę w ramach zawartych umów o pracę jest niższa czy równa - wyższa niż minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w danym okresie. Powyższe ustalenie jest istotne z punktu widzenia zasadności decyzji organu rentowego z dnia 31 października 2012 r. w przedmiocie podlegania przez E. S. w okresie od 1 września 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoby prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą (decyzja nr (...)) oraz zobowiązania jej

do opłacenia składek na Fundusz Pracy za ww. okres (decyzja nr (...)).

W pierwszej kolejności wskazać należy, że co do zasady zarówno nawiązanie stosunku pracy, jak i prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej stanowi tytułu do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej ustawa systemowa) obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. Ponadto w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej wskazano, że za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą uważa się osobę prowadzącą tę działalność na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Na podstawie art. 13 pkt 4 tej ustawy obowiązek ubezpieczenia powstaje z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej obowiązek ubezpieczenia do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Natomiast obowiązek opłacania składek na Fundusz Pracy wynika z art. 104 ust. 1 pkt 3 i art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2004 r., Nr 99, poz. 1001 ze zm.), która obowiązuje od 1 czerwca 2004 r.

Tytułem obowiązkowego ubezpieczenia, zarówno emerytalno-rentowego na podstawie art.

6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej, jak i chorobowego na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy oraz wypadkowego – art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, jest zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy - pozostawanie w stosunku pracy. Na podstawie art. 13 pkt 1 ustawy systemowej - ubezpieczenie trwa od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Zbieg tytułów ubezpieczenia (art. 9 ust. 1 ustawy systemowej) zachodzi wówczas, gdy jedna osoba wykonuje kilka rodzajów działalności (posiada kilka tytułów), z którymi wiąże się obowiązek ubezpieczenia społecznego. W takich sytuacjach z reguły ustawodawca wskazuje, który tytuł ma pierwszeństwo, czyli z którego z tych tytułów podlega się ubezpieczeniu z wyłączeniem obowiązku z pozostałych tytułów, przy czym dotyczy on tylko ubezpieczenia emerytalnego i rentowego. Z art. 9 ust. 1 ustawy systemowej ustalającego reguły zbiegu różnych tytułów ubezpieczenia, wynika, że jeśli któryś z tych tytułów wystąpi w zbiegu z innym tytułem wymienionym w art. 6 ust. 1 i 2 (tzw. tytułem ogólnym), to zawsze wystąpi obowiązek ubezpieczenia, a więc taki tytuł ma również charakter bezwzględny - nie może spowodować zwolnienia z obowiązku ubezpieczenia. Jeżeli więc nastąpi zbieg co najmniej dwóch tytułów bezwzględnych, to oba one rodzą obowiązek ubezpieczenia, natomiast w razie zbiegu ze sobą tytułów pozostałych (ogólnych), ustawa przyjmuje zasadę pierwszeństwa w czasie.

W przypadku zbiegu obowiązku ubezpieczenia społecznego z umowy zlecenia i prowadzenia działalności pozarolniczej (art. 9 ust. 2 i 2a ustawy systemowej), ubezpieczony jest uprawniony do wyboru umowy zlecenia jako podstawy obowiązkowego ubezpieczenia społecznego, jeżeli tzw. wartość umowy zlecenia (to jest uzgodnione wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek), nie jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność (art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2012 r., II UK 31/12, LEX nr 1229963, por. również wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 maja 2013 r., III AUa 1690/12, LEX nr 1321908).

Art. 9 ust. 1 ustawy systemowej stanowi, że osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 (pracownik), 3, 10, 18a, 20 i 21, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy, umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego albo

wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1a.

Ust. 1a. Ubezpieczeni wymienieni w ust. 1, których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego lub wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a (kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę), podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów, z zastrzeżeniem ust. 1b i art. 16 ust. 10a.

W świetle powyższe wskazać należało, że wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, żeby mogła podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy, musiałaby miesięcznie osiągać minimalne wynagrodzenie za pracę.

Z materiału dowodowego wynika natomiast, że ubezpieczona w spornym okresie (od 1 września 2009 r. do 31 grudnia 2009 r.) z tytułu zatrudnienia w wymiarze 1/5 etatu na podstawie umowy o pracę zawartej z płatnikiem (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. na stanowisku specjalisty ds. prawnych osiągnęła miesięcznie wynagrodzenie w kwocie 230 zł brutto (aneks do umowy o pracę z dnia 28 grudnia 2007 r. – a.o. cz. C – k. 51 a.s.). Natomiast z tytułu umowy o pracę zawartej z (...) sp. k. z siedzibą w G. w wymiarze czasu pracy 4/5 etatu jej wynagrodzenie wynosiło 1.021 zł brutto miesięcznie. Łączne wynagrodzenie wynosiło 1.251 zł brutto miesięcznie (umowa o pracę z dnia 31 sierpnia 2009 r. – k. 9 a.o. – k. 62 a.s.).

Wynagrodzenie minimalne od 1 stycznia 2009 r. wynosiło 1.276 zł (Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2009 r. /M.P. z 2008 r., Nr 55, poz. 499/).

Sąd I instancji uznał, że wynagrodzenie ubezpieczonej w spornym okresie wynosiło 260 zł jako 1/5 wynagrodzenia minimalnego obowiązującego w 2009 r., a więc suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne u obu płatników, u których ubezpieczona wykonywała pracę w ramach zawartych umów o pracę jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w danym okresie. W ocenie Sądu wynikało to z błędu i przeoczenia pracodawcy skutkujących zaniechaniem korekty wynagrodzenia ubezpieczonej adekwatnie do wzrostu płacy minimalnej w 2009 r. Brak poprawnych raportów RCA w 2009 r. był spowodowany brakiem sporządzenia aneksu do umowy o pracę w związku ze zmianą wysokości wynagrodzenia minimalnego w 2009 r. Ubezpieczona otrzymała wynagrodzenie wyrównawcze dopiero w 2012 r., stąd jego kwotę wykazano w PIT 11 za rok 2012 r., nie dokonując korekty PIT za 2009 r. z uwagi również na zbyt małą kwotę i brak obowiązku podatkowego.

Sąd II instancji nie podzielił stanowiska Sądu Okręgowego.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2012 r., I UK 306/11, LEX nr 1212047 wskazał, że niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi wynagrodzenie wypłacone im w danym miesiącu kalendarzowym wraz z tymi składnikami i świadczeniami, które z mocy przepisów szczególnych nie są wyłączone z podstawy wymiaru składek. Wynagrodzenie wypłacone ubezpieczonemu pracownikowi przez pracodawcę

z opóźnieniem wykazywane jest natomiast w indywidualnym raporcie miesięcznym składanym za ten miesiąc, w którym zostało faktycznie wypłacone i wówczas staje się podstawą wymiaru składek (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2011 r., I UK 179/11, LEX nr 1135990, z dnia 22 października 2008 r., I UK 82/08, OSNP 2010/9-10/119).

W uchwale siedmiu sędziów z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09, OSNP 2010/5-6/71 Sąd Najwyższy wskazał, że niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że składka na ubezpieczenia społeczne ma charakter obowiązkowy, celowy, odpłatny i bezzwrotny. Oznacza to, że należności z tytułu składek mogą być dochodzone w trybie właściwym do ściągania opłat publicznych i podatków, zaś fundusze pochodzące ze składek mogą być przeznaczane tylko na wypłatę świadczeń. Odpłatność zakłada związek pomiędzy obowiązkiem uiszczania składek a prawem do świadczeń, którego realizacja następuje w razie zajścia przewidzianych prawem zdarzeń. Jeśli jednak zdarzenie (ryzyko) nie zajdzie, składka na ogół nie podlega zwrotowi. Obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych, w przypadku pracownika, wiąże się nie tyle z jego statusem, ile z faktem otrzymywania z tego tytułu wynagrodzenia (przychodu), stanowiącego podstawę dla wyliczenia wysokości składki (por. art. 18 ust. 1 ustawy systemowej). Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, rozumiany według zasad określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych między innymi z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy oraz przychód z tytułu członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych, i taka jest też podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie (art. 20 ust. 1 ustawy systemowej). Przychodem w rozumieniu ustawy dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2012, poz. 361 ze zm.) są więc otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11). Innymi słowy, podstawą wymiaru składki są (fizycznie) otrzymane - wypłacone środki pieniężne, albo też takie środki postawione do dyspozycji pracownika (a więc środki pieniężne wypłacone, ale z przyczyn leżących po stronie pracownika niepobrażone przez niego, a więc należność przekazana do dyspozycji pracownika jako prawnie mu przysługująca) - tak rozumiany jest przychód w ustawie o podatku dochodowym, co skądinąd jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę, że podatek dochodowy jest należny od środków pieniężnych, którymi podatnik dysponuje, albo może dysponować. Nie jest więc prawnie możliwe uwzględnianie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników jakichkolwiek należności, które nie stały się przychodem ze stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychód powstaje dopiero w momencie rzeczywistego otrzymania lub postawienia go do dyspozycji pracownika, stąd przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne istotne jest czy powstał przychód z tytułu stosunku pracy, a więc czy nastąpiła wypłata należności lub jej postawienie do dyspozycji ubezpieczonego. Przychód z tytułu wynagrodzenia za pracę - zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym - powstaje z chwilą jego otrzymania lub postawienia do dyspozycji. Stąd też wynagrodzenie będzie dla pracownika przychodem tego roku podatkowego, w którym zostało otrzymane, choćby nawet dotyczyło ono roku poprzedniego (por. wyrok NSA z dnia 12 grudnia 1997 r., I SA/Wr 1757/96, niepublikowany oraz A. Bartosiewicz, R. Kubacki: PIT. Komentarz, Warszawa 2009, z uwagą odnośnie do składek, które zgodnie z art. 41 ustawy o systemie rozliczane są za każdy miesiąc kalendarzowy). Tak więc definicja zawarta w art. 11 ustawy o podatku dochodowym ma zastosowanie do przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia pracowników w takim zakresie, w jakim określa on jako przychód wynagrodzenie i inne świadczenia ze stosunku pracy wypłacone pracownikowi. W konsekwencji, nie są przychodami w rozumieniu zarówno tego przepisu, jak i art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, wierzytelności, nawet wymagalne. Nie jest dopuszczalne uwzględnianie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników jakichkolwiek należności, które nie stały się przychodem

ze stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychód powstaje dopiero w momencie jego rzeczywistego otrzymania lub postawienia

do dyspozycji. Następstwem regulacji zawartej w art. 18 ust. 1 ustawy o systemie jest przepis § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 78, poz. 468), zgodnie z którym dla każdego ubezpieczonego, dla którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód

w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w imiennym raporcie miesięcznym i imiennym raporcie miesięcznym korygującym sporządzonym za tego ubezpieczonego oraz w deklaracji rozliczeniowej i deklaracji rozliczeniowej korygującej uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych

do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne,

z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten rozstrzyga, iż w dokumentach rozliczeniowych należność pracownika

z tytułu stosunku pracy może być dla celów ubezpieczeniowych uwzględniona w podstawie wymiaru składek dopiero w miesiącu, w którym została wypłacona lub postawiona do dyspozycji pracownika. Jeżeli w danym miesiącu brak było przychodu z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, to brak było również podstawy wymiaru składek. Tym samym składki na ubezpieczenia nie były należne, nie powstała wierzytelność z tytułu składek ani nie może zostać wdrożona procedura związana z ich ściąganiem (egzekucją).

Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 lipca 2009 r., II BU 29/08, LEX nr 532128 wskazał, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi wypłacone im w danym miesiącu kalendarzowym wynagrodzenie wraz z tymi składnikami

i świadczeniami, które z mocy § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia

18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek

na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 Nr 161, poz. 1106 ze zm.) nie są wyłączone

z podstawy wymiaru składek. Wynagrodzenie wypłacone przez pracodawcę z opóźnieniem wykazywane jest w raporcie za ten miesiąc, w którym zostało wypłacone i wówczas staje się podstawą wymiaru składek.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela przywołane orzeczenia Sądu Najwyższego.

Ponadto wskazać należy, że wnioskodawczyni otrzymała „wyrównanie wynagrodzenie”

od pracodawcy już po ustaniu stosunku pracy. Nie dokonano korekty PIT- u za 2009 r. Zatem nie dysponowała ona wynagrodzeniem w pełnej kwocie 260 zł w poszczególnych miesiącach w spornym okresie. Płatnik składek dokonał korekty ZUS RMUA za spornym okres dopiero w dniu 12 listopada 2012 r. (k. 23, 25, 27, 29 a.s.).

W konsekwencji uznać należało, że organ rentowy w apelacji zasadnie podnosił,

że w spornym okresie wynagrodzenie faktycznie otrzymane przez ubezpieczoną wraz z kwotą wynagrodzenia uzyskiwanego z drugiego zatrudnienia, nie było równe co najmniej wynagrodzeniu minimalnemu (brak w aktach osobowych aneksu do umowy o pracę potwierdzającego taką wysokość wynagrodzenia), winna ona za sporny okres z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej dokonać zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i opłacić składki. W konsekwencji pozwany zasadnie objął wnioskodawczynię w okresie od 1 września 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym (emerytalnym, rentowym i wypadkowym) jako osobę prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą (decyzja z dnia 31 października 2012 r. nr (...)) oraz zobowiązał ją do opłacenia składek na Fundusz Pracy za ww. okres (decyzja z dnia 31 października 2012 r.(...)).

Sąd Apelacyjny podzielił również stanowisko pozwanego w zakresie ustalania wysokości kosztów zastępstwa procesowego w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

SSA L. Ramlo SSA B. Grubba SSA M. Piankowski